

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, доцента кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії Навчально-наукового інституту психічного здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця
МУХАРОВСЬКОЇ Інни Романівни
на дисертаційну роботу Лисник Катерини Анатоліївни
на тему «Медіа-психологічна реабілітація жінок зі страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи», представлена на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дисертаційної роботи. Зростання захворюваності на онкологічну патологію за останні роки в Україні та світі ставить перед медичною спільнотою і фахівцями, які надають психологічну допомогу, непросте завдання розробки дієвих програм психологічної підтримки та реабілітації для даної категорії населення. Покращення методів протипухлинного лікування привело до збільшення тривалості життя онкологічних пацієнтів, проте фізичні, психічні та психосоціальні наслідки терапії мають значний вплив на життя осіб з досвідом онкозахворювання, можуть суттєво порушувати психічне здоров'я, відчуття психологічного благополуччя та знижувати якість життя.

Діагноз онкологічного захворювання може спричинити сильні психоемоційні зрушення та потребує актуалізації всіх наявних внутрішніх і зовнішніх ресурсів особистості, щоб справитися з нозогенним стресом. Проте завершення лікування, навіть якщо воно було прогностично успішним, не усуває потребу у подальшій психологічній адаптації та реабілітації пацієнтів, інтеграції отриманого досвіду, пристосування до наслідків, в тому числі через можливість повернення онкологічного захворювання, що є специфічною мішенню психологічної допомоги для даної категорії осіб. Стан тривалої соціальної кризи, в якому перебуває населення України, додатково ускладнює надання психологічної допомоги та реабілітації для найбільш вразливих груп населення, до яких можна віднести і пацієнтів з тяжкими соматичними розладами, утруднює доступ до допомоги, що відповідно потребує пошуку нових способів та форм її реалізації. Це підкреслює актуальність досліджень у напрямку психологічної допомоги та реабілітації онкологічних пацієнтів на етапах після проведеного протипухлинного лікування в умовах суспільної кризи, впровадження найбільш ефективних світових практик, їх адаптації до умов реальної суспільної ситуації, розробку нових форм та каналів допомоги.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. У дисертації проведено всебічний огляд теоретичних підходів і концепцій до досліджуваної проблеми, що забезпечує ґрунтовність та

науковість роботи. Теоретичні положення підтверджуються аналізом наукових праць провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців у цій галузі.

Дисертація базується на ретельному аналізі емпіричних даних, застосовані методи дослідження сприяють об'єктивності висновків. Результати емпіричного дослідження підтверджують теоретичні положення і надають основу для розробки конкретних практичних рекомендацій. Вибір методів дослідження є цілком обґрунтованим і відповідає поставленим завданням.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, мають високий ступінь обґрунтованості за рахунок використання теоретичних та емпіричних даних, ретельно обраних методів дослідження та практично орієнтованого підходу.

Наукова новизна полягає у обґрунтуванні та концептуалізації поняття «страху рецидиву раку» та змісту підходу «медіа-психологічна реабілітація». Розроблено концептуальну модель страху рецидиву раку на основі визначення рівня його дисфункційності, компонентів, чинників, що впливають на його динаміку, в умовах суспільної кризи. Вперше класифіковано медіаресурси за їх потенційним ризиком щодо розвитку страху рецидиву раку. Встановлено та емпірично підтверджено вплив індивідуально-психологічних чинників та характеру інформації з медіапростору на розвиток підвищеного рівня страху рецидиву раку. Поглиблено розуміння впливу психосоціальних чинників на динаміку страху рецидиву раку з урахуванням специфічного контексту для пацієнтів в Україні на фоні суспільної кризи з акцентом на формування здоров'язберігаючої поведінки.

Практичне значення отриманих результатів. Вагоме практичне значення має адаптація Опитувальника страху рецидиву раку (FCRI) для української вибірки онкологічних пацієнтів, та зокрема розробка його скороченої версії FCRI-SR у якості зручного діагностичного інструменту для визначення пацієнтів групи ризику.

Практичне значення для планування заходів психологічної допомоги та реабілітації має визначення порогового значення рівня страху рецидиву раку, ступеня його дисфункційності, а також, індивідуально-особистісних чинників, таких як рівень тривожності, інтолерантність до невизначеності та притаманні особистості копінг-стратегії на виникнення дисфункційних рівнів страху рецидиву раку у якості мішеней психологічних втручань.

Розроблена програма медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмивних подій, ConquerFear-UA, що включає інноваційні медіа-засоби психологічного впливу підтвердила свою ефективність у роботі з онкопацієнтами на етапі ремісії.

Для фахової підготовки та підвищення кваліфікації у темі роботи з пацієнтами з онкологічним діагнозом на етапі ремісії розроблені методичні рекомендації, що дозволяють покращити практику надання допомоги для даної категорії осіб.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Результати дисертаційної роботи відображено у 7 наукових статтях авторки, з яких 6 є

одноосібними, та 2 розділах колективних монографій, що у повній мірі відповідає вимогам, що висуваються до переліку публікацій дисертаційного дослідження. Матеріали дослідження представлені і в апробаційних публікаціях у кількості 11.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційне дослідження Лисник К.А. характеризується логічною побудовою, обґрунтованістю положень та висновків. Дисертаційна робота включає анотації на українській та англійській мовах, список скорочень, вступ, три розділи: теоретичний аналіз теми дослідження; розділ з авторськими емпіричними дослідженнями; розділ опису програми медіа-психологічної реабілітації; висновки; бібліографію з 243 літературними джерелами, з яких більшість зарубіжні та опубліковані за останні 5 років; додатки. Назва дисертації точно відображає її зміст.

Дисертаційна робота охоплює актуальні та вагомні аспекти психологічного стану онкологічних пацієнтів на етапі ремісії та чинники, що впливають на розвиток та рівень страху рецидиву раку. Теоретичні розділи роботи демонструють фахове наукове розуміння авторки підходів до досліджуваного питання і його практичної проблематики. Це дозволяє створити основу для подальшого аналізу та побудови структури дизайну дослідження.

Завдання, обраний об'єкт і предмет дослідження точно відповідають зазначеній меті. Емпіричний аналіз, проведений дисертанткою, є детальним, ретельним та добре структурованим. Дані повно та логічно викладені, описані та проаналізовані. Формулювання наукових положень, висновків та рекомендацій до практики послідовно впливають з мети дисертації та ефективно відтворюють її завдання. Дослідження спирається на достатній обсяг даних, а вибір розміру вибірки гарантував отримання достовірних результатів. Під час статистичної обробки даних були застосовані необхідні статистичні методи. Коректне використання дослідницької методології та достатність зібраного матеріалу забезпечили високу достовірність, репрезентативність та статистичну значимість результатів, а також логічну обґрунтованість виявлених закономірностей і висновків. Основні положення дисертації є новаторськими та актуальними.

У вступі визначена актуальність теми дослідження, об'єкт та предмет дослідження, його мета та завдання, методи дослідження, практичне значення отриманих результатів, впровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, публікації за темою дисертаційної роботи та апробація матеріалів дисертації на наукових конференціях, конгресах, симпозіумах та семінарах.

У першому розділі дисертації здійснено ґрунтовний аналіз сучасної літератури, що стосується засад, змісту та особливостей психологічної реабілітації в умовах суспільної кризи. На основі новітніх досліджень та

підходів проаналізовано феноменологію та специфіку психологічної відповіді осіб, що переживають страх у зв'язку з можливістю повторення психотравмуючих подій на прикладі пацієнтів з онкологічним діагнозом на етапі ремісії. Описані та проаналізовані моделі дослідження страху повторення психотравмуючих подій, що логічно підводить до розділу з дизайном та аналізом даних емпіричного дослідження.

У другому розділі дисертації дисертантка послідовно, детально, структуровано описує дизайн дослідження, матеріали та методи дослідження, викладає основні його етапи, наводить отримані дані та їх статистичний і змістовний аналіз. Даний розділ включає опис процесу адаптації та валідації діагностичного інструменту – Опитувальника страху рецидиву раку, повної та короткої форми, проводиться аналіз чинників впливу та страху рецидиву раку, його розвиток і динаміку, визначаються критерії рівня його дисфункційності, аналізуються та класифікуються чинники медіа-впливу на розвиток страху рецидиву раку.

Третій розділ присвячений опису засад, змісту, структури програми медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмивних подій в умовах суспільної кризи, результатів апробації програми ConquerFear-UA, що підтверджує її ефективність та практичну корисність, а також надаються сформульовані методичні рекомендації для психологів щодо роботи з жінками зі страхом повторення травмивних подій.

Висновки у кількості чотирьох формулюються авторкою та логічно витікають з отриманих емпіричних результатів.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Дисертаційна робота Лисник К.А. на тему «Медіа-психологічна реабілітація жінок зі страхом повторення травмивних подій в умовах суспільної кризи» характеризується логічною побудовою, структурованістю, обґрунтованістю положень та висновків. Поставлені завдання у повній мірі розв'язані, сформульовані висновки логічно витікають з отриманих результатів дослідження та відповідають завданням. Робота має наукову новизну та практичну значущість.

Присутні поодинокі друкарські неточності, що не впливають ні на зміст, ні на загальне сприйняття викладу дисертаційного дослідження, загальну наукову та практичну цінність роботи, яка залишається високою і викликає позитивне враження..

В рамках дискусійного обговорення, хотілося б почути думку авторки з наступних питань.

1. На Вашу думку, чи доречно проведення діагностики щодо страху рецидиву раку, для всіх пацієнтів на етапі ремісії чи лише для певної категорії пацієнтів? Якщо певної категорії пацієнтів, то які критерії вибору Ви вбачаєте для проведення діагностики і чому?

2. Що на Вашу думку, є «сильними» сторонами розробленої програми медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмивних подій, а що, можливо, після апробації Ви потенційно планували б змінити, доповнити?

3. Як Ви вважаєте, які заходи можуть знизити дію чинників медіа-впливу на розвиток страху рецидиву раку?

Висновок. Дисертаційне дослідження Лисник К.А. присвячене розв'язанню актуальної проблеми медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи. Дисертація демонструє глибоке розуміння досліджуваної проблеми та є практично-орієнтованою, розроблена програма медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи може бути рекомендована для впровадження у практику надання допомоги пацієнтам з онкологічною патологією на етапі ремісії.

Дисертаційна робота Лисник Катерини Анатоліївни «Медіа-психологічна реабілітація жінок зі страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи» відповідає спеціальності 053 Психологія. Авторка дисертації заслуговує на присудження ступеня доктора філософії відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року.

Офіційний опонент,

доктор медичних наук, доцент
кафедри медичної психології,
психосоматичної медицини та психотерапії
Навчально-наукового інституту психічного
здоров'я Національного медичного
університету імені О.О. Богомольця

Інна МУХАРОВСЬКА

ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР УНІВЕРСИТЕТУ

10. 10

